

PROGNOZOWANIE WSKAŹNIKA MOTORYZACJI W POLSCE

dr hab. inż. Kazimierz Jamroz, prof. PG

dr inż. arch. Romanika Okraszewska

dr inż. Krystian Birr

Politechnika Gdańska

WPROWADZENIE

Znajomość dynamiki zmian wielkości floty pojazdów poruszających się po sieci drogowej kraju, regionu czy powiatu **ma istotne znaczenie** przy podejmowaniu decyzji dotyczących:

- rozwoju systemu transportu drogowego,
- planowaniu działań na rzecz równoważonego rozwoju kraju, regionów czy miast.

Liczba pojazdów jest czynnikiem wpływającym na:

- zużycie paliwa,
- emisję zanieczyszczeń,
- zajętość przestrzeni,
- liczbę wypadków itp.

Dlatego zmiany w liczbie pojazdów mogą mieć istotne konsekwencje gospodarcze, ekologiczne i społeczne.

WPROWADZENIE

- Zmiany poziomu motoryzacji mierzone są za pomocą wskaźników motoryzacji będących **miarą stopnia dostępności pojazdów dla mieszkańców** zamieszkujących analizowany obszar.
  - Wskaźnik motoryzacji jest jedną z najczęściej używanych, **unormowanych miar rozwoju motoryzacji**. Poziom motoryzacji zależy od wielu czynników: ekonomicznych, społecznych, przestrzennych, transportowych.
-

CEL BADANIA

- Celem badań było **opracowanie metody** modelowania i prognozowania wskaźnika motoryzacji na poziomie kraju, województw i podregionów...
  - ...będącej elementem opracowania dotyczącego innowacyjnych metod prognozowania ruchu...
  - ...zrealizowanego w ramach projektu **Rozwój Innowacji Drogowych 2A** finansowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju.
-

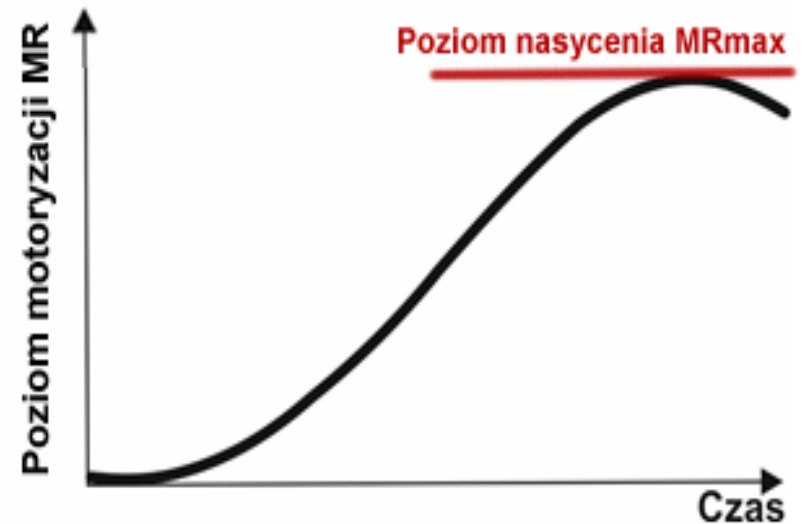
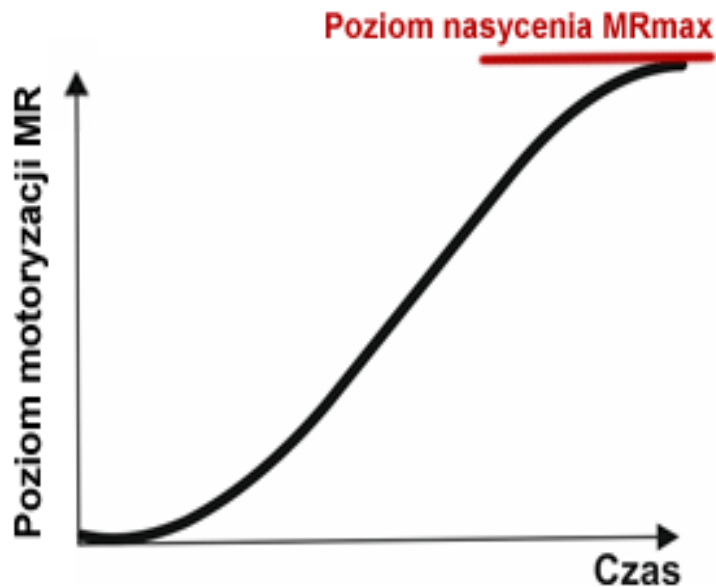
ETAPY ROZWIĄZANIA PROBLEMU

- 1) Określenie **poziomu nasycenia** motoryzacją analizowanego obszaru,
  - 2) Dobór **funkcji** zmian poziomu motoryzacji,
  - 3) **Identyfikacja i dobór zbioru czynników** wpływających na zmianę poziomu motoryzacji.
-

OKREŚLENIE POZIOMU NASYCENIA

WYBRANE FUNKCJE OPISUJĄCE ZMIANY POZIOMU MOTORYZACJI

Model potęgowy

$$MR = MR_{max} \cdot \left(1 + x_1^{\beta_1} \cdot x_2^{\beta_2} \cdot \dots \cdot x_n^{\beta_n}\right)^{\beta_0}$$

Model logitowy

$$MR = \frac{MR_{max}}{1 + \beta_0 \cdot \exp(\beta_1 \cdot x_1 + \beta_2 \cdot x_2 + \dots + \beta_n \cdot x_n)}$$

Model Gompertza

$$MR = MR_{max} \cdot \exp(\beta_0 \cdot \exp(\beta_1 \cdot x_1 + \beta_2 \cdot x_2 + \dots + \beta_n \cdot x_n))$$

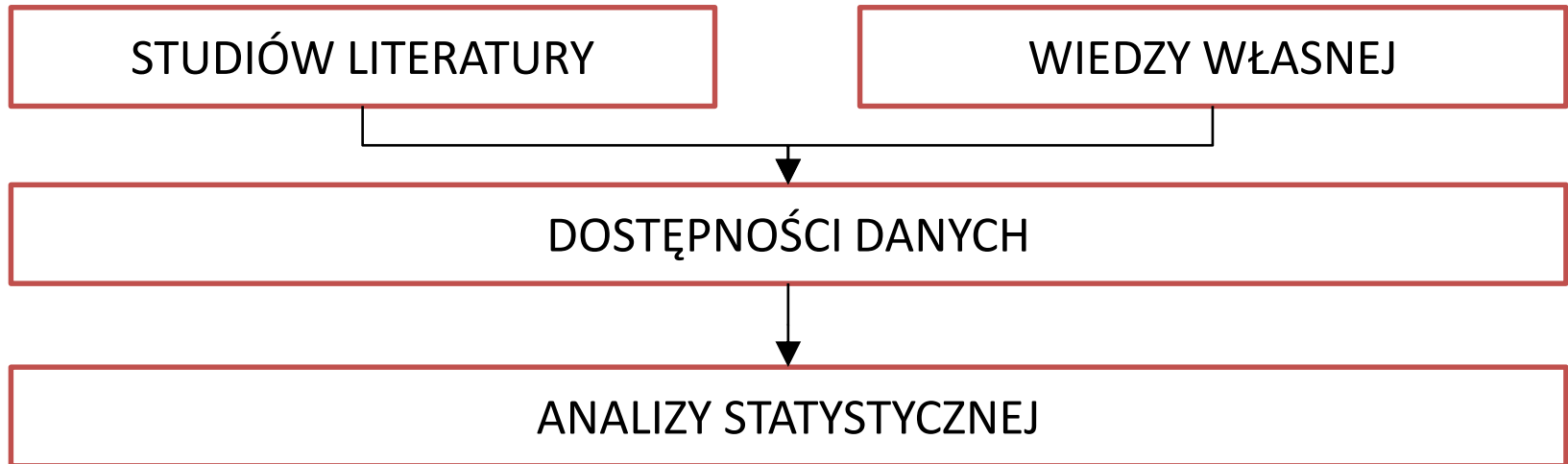

IDENTYFIKACJA CZYNNIKÓW WPŁYWAJĄCYCH NA ZMIANĘ POZIOMU MOTORYZACJI

Zmienne, które mogą być zastosowane do modelowania wskaźnika motoryzacji dobrano na podstawie:

BAZA DANYCH

Zebrano dane:

- dla 4 poziomów podziału terytorialnego: kraj, województwa, podregiony, powiaty,
- na podstawie GUS, OECD, Penn World Table wersja 9.0.

Na czterech poziomach podziału terytorialnego (kraj, województwo, podregion, powiat):

- powierzchni obszaru z podziałem na grunty orne oraz zabudowane i zurbanizowane,
  - ludności z podziałem na ludność miast i wsi,
  - wielkości PKB na mieszkańca,
  - liczby pojazdów ogółem oraz liczby pojazdów osobowych.
  - powierzchnia lasów,
-

BAZA DANYCH

Zakres czasowy zbioru danych:

- na poziomie kraju obejmował dane od roku 1980,
- na poziomie województw od 1998,
- na poziomie podregionów i powiatów od 2000 r.

Zakres czasowy danych demograficznych, obszarowych i ekonomicznych rozszerzony do 2050 r.:

- dla danych demograficznych wg prognoz GUSu,
  - dla danych obszarowych o wielkości stałe jak dla roku bazowego 2015,
  - dla danych ekonomicznych - stały wzrost wartości PKB o 3% rocznie.
-

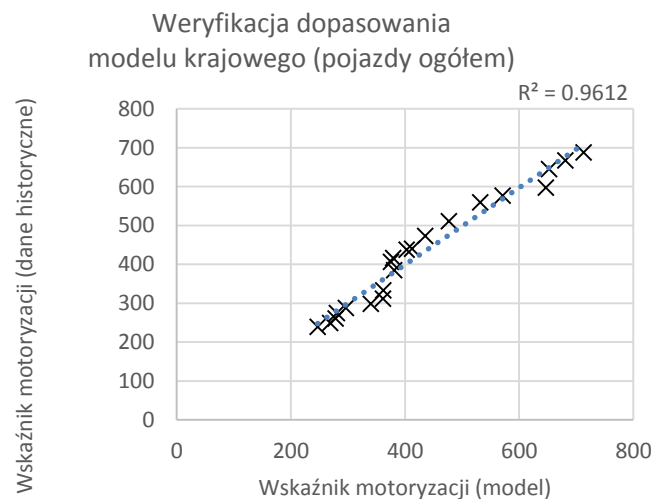
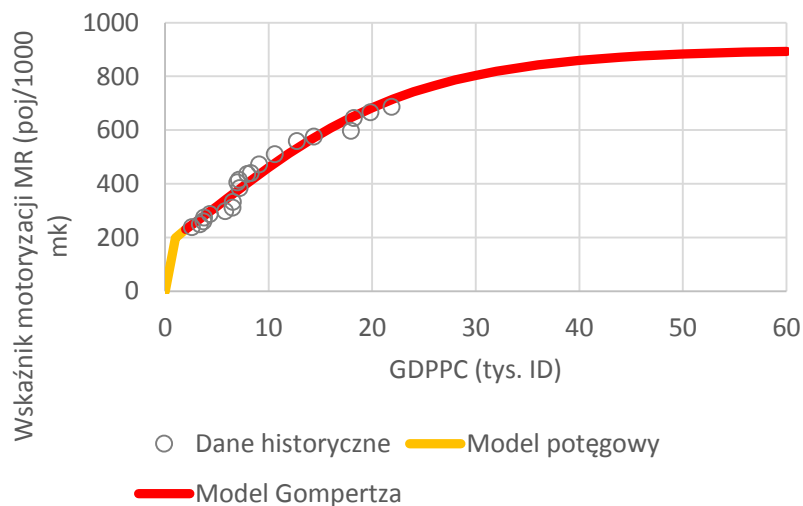

POZIOM KRAJOWY

Modele prognozowania wskaźnika motoryzacji na poziomie krajowym

POJAZDY OGÓŁEM

$$MR = \begin{cases} 900 \cdot e^{-1,629 \cdot e^{-0,089 \cdot GDPPC}} & \text{dla } GDPPC < 5 \text{ tys. } \frac{ID}{mk}/r \text{ ok} \\ 900 \cdot GDPPC^{0,297} & \text{dla } GDPPC \geq 5 \text{ tys. } \frac{ID}{mk}/r \text{ ok} \end{cases}$$

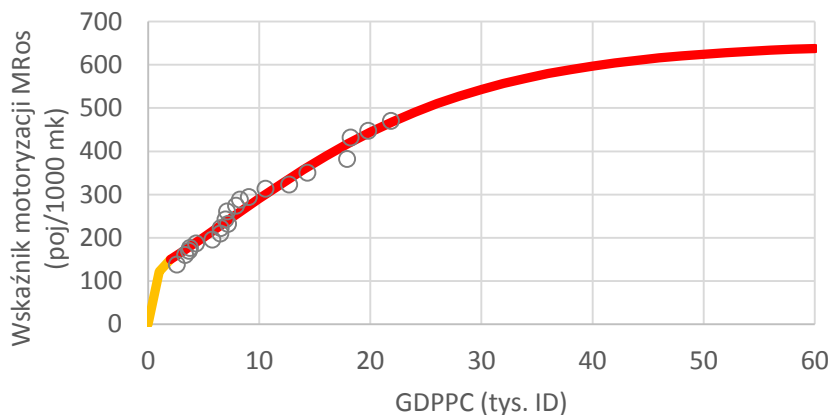

POZIOM KRAJOWY

Modele prognozowania wskaźnika motoryzacji na poziomie krajowym

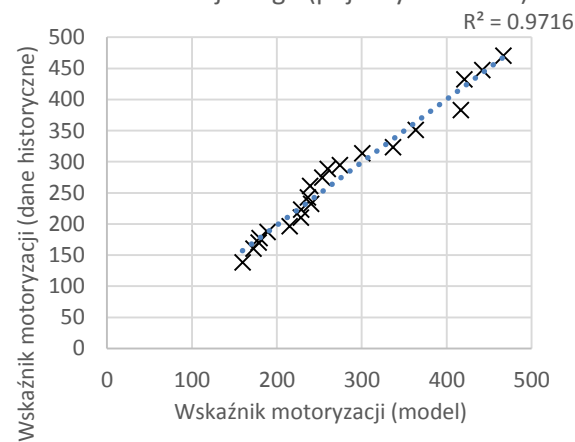
POJAZDY OGÓŁEM

$$MR = \begin{cases} 650 \cdot e^{-1,707 \cdot e^{-0,075 \cdot GDPPC}} & \text{dla } GDPPC < 5 \text{ tys. } \frac{ID}{mk}/r \text{ ok} \\ 650 \cdot GDPPC^{0,347} & \text{dla } GDPPC \geq 5 \text{ tys. } \frac{ID}{mk}/r \text{ ok} \end{cases}$$

○ Dane historyczne — Model potęgowy — Model Gompertza

Weryfikacja dopasowania modelu krajowego (pojazdy osobowe)

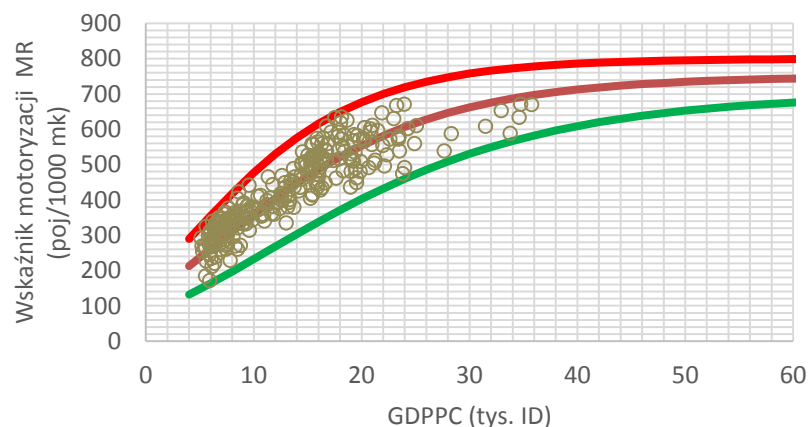
POZIOM WOJEWÓDZKI

DOBÓR POZIOMU NASYCENIA

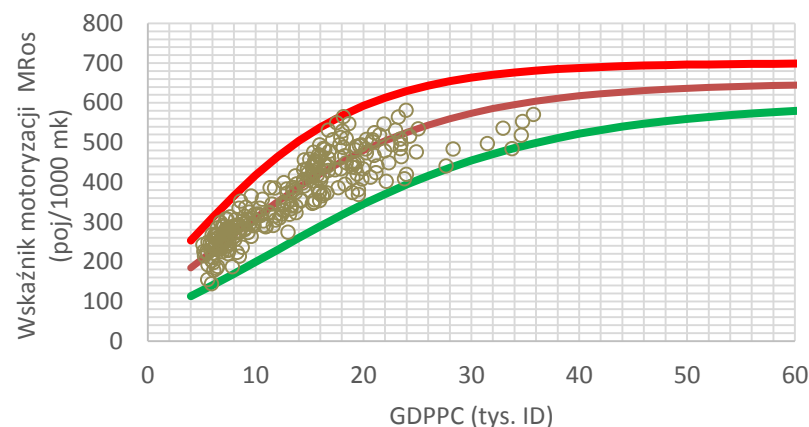
Trendy rozwoju wskaźnika motoryzacji – poziom wojewódzki

POJAZDY OGÓŁEM

- Dane historyczne
- Najwyższe warunki rozwoju motoryzacji
- Średnie warunki rozwoju motoryzacji
- Najniższe warunki rozwoju motoryzacji

POJAZDY OSOBOWE

- Dane historyczne
- Najwyższe warunki rozwoju motoryzacji
- Średnie warunki rozwoju motoryzacji
- Najniższe warunki rozwoju motoryzacji

DOBÓR POZIOMU NASYCENIA

Dobór poziomu nasycenia pojazdami

$$MR_{max} = 900 \cdot t + 39,24 \cdot (DP_{50}^{-0,876} + UL_{50}^{-1,24}) \cdot CMD$$

$$MRoS_{max} = 650 \cdot t + 76,0 \cdot (DP_{50}^{-0,28} + UL_{50}^{-0,423}) \cdot CMD$$

MR_{max} - prognozowany poziom nasycenia motoryzacji (pojazdy ogółem)

$MRoS_{max}$ - prognozowany poziom nasycenia motoryzacji (pojazdy osobowe)

DP_{50} - prognozowana gęstość zaludnienia dla roku 2050

UL_{50} - prognozowany udział ludności zamieszkałej w miastach dla roku 2050

CMD – warunki rozwoju motoryzacji dla województwa

$$t = \begin{cases} 0,889 \cdot CMD, & \text{dla pojazdów ogółem} \\ 0,769 \cdot CMD, & \text{dla pojazdów osobowych} \end{cases}$$

Grupa	Województwa	Wartość CMD
1	Podkarpackie, Warmińsko-Mazurskie, Mazowieckie, Dolnośląskie, Podlaskie	0.94
2	Śląskie, Lubelskie, Małopolskie, Świętokrzyskie, Kujawsko-Pomorskie, Pomorskie, Łódzkie	1.01
3	Lubuskie, Opolskie, Wielkopolskie	1.07

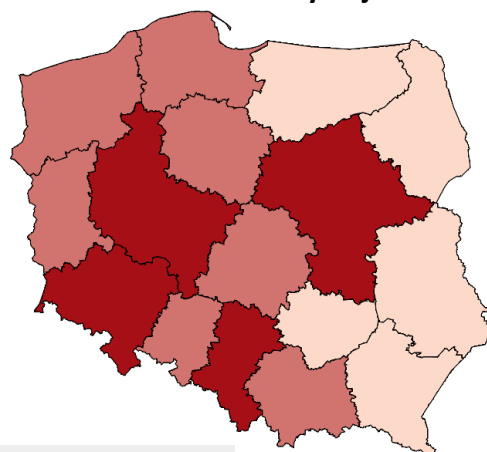

DOBÓR ZMIENNYCH NIEZALEŻNYCH

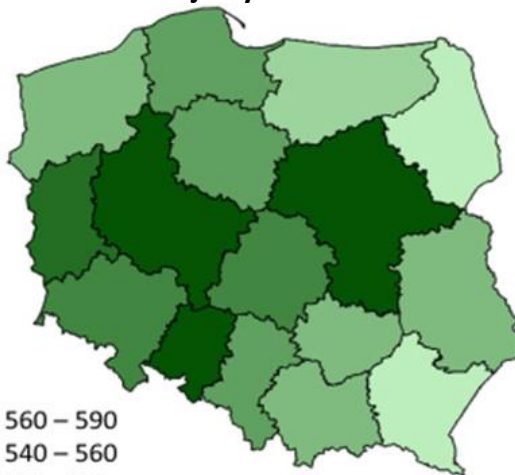
Na poziomie wojewódzkim do analizowanych zmiennych z uwagi na dostępność danych zaliczono:

- **Produkt Krajowy Brutto na mieszkańca (GDPPC) [tys. ID],**
- **gęstość zaludnienia (DP) [100 mieszk/km²],**
- **poziom urbanizacji (UL)** – udział mieszkańców mieszkających w miastach [-],
- udział gruntów rolnych (SAA) [-],
- wskaźnik bezrobocia (UE) [-].

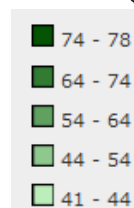
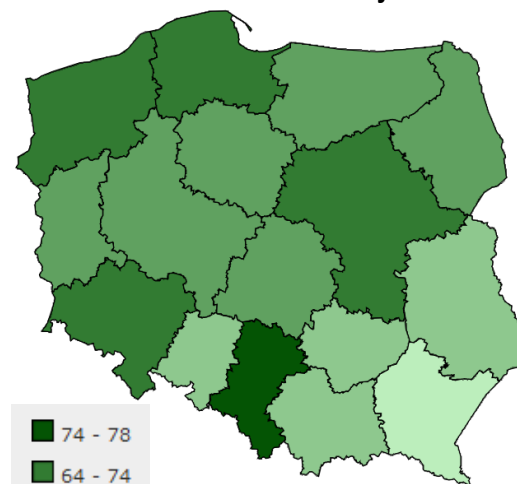
Wskaźnik motoryzacji

Produkt Krajowy Brutto na mieszk.

Udział ludności zamieszkałej w miastach

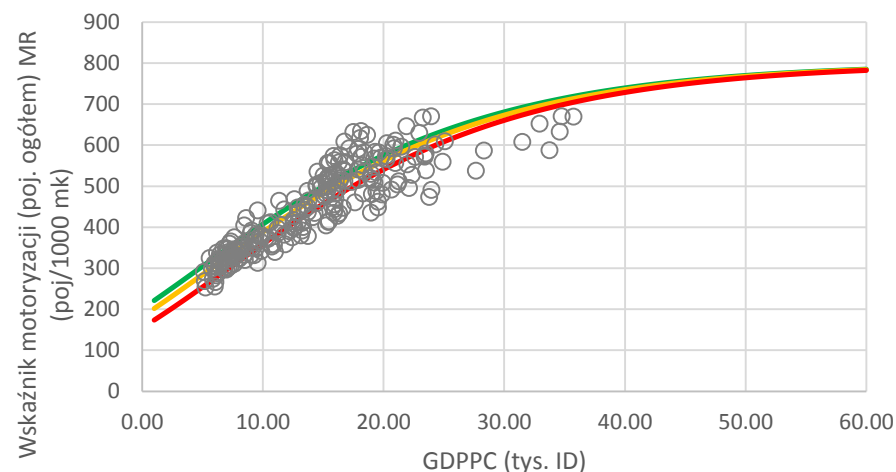
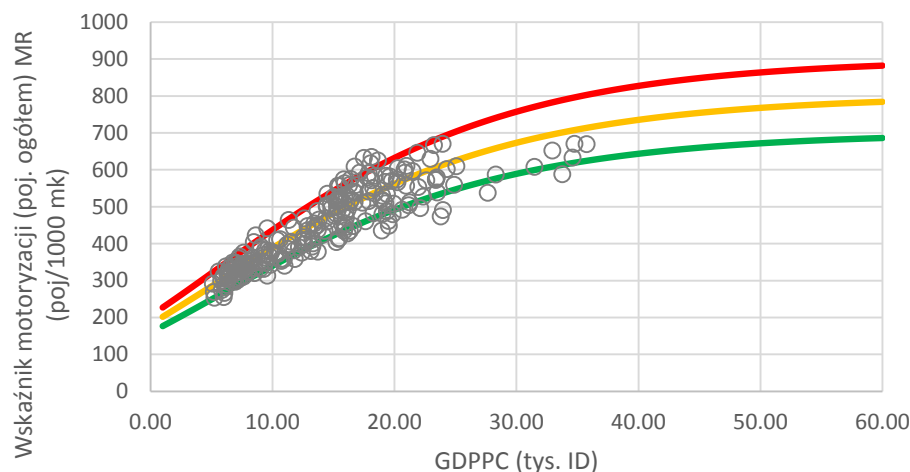
Źródło: Portal geostatyczny
na podstawie BDL, GUS

MODEL PROGNOZOWANIA WSKAŹNIKA MOTORYZACJI NA POZIOMIE WOJEWÓDZTW

Pojazdy ogółem

$$MR = MR_{max} \cdot e^{\beta_0} \cdot e^{\beta_1 \cdot GDPPC + \beta_3 \cdot UL}$$

○ Dane historyczne   — MRmax=700   — MRmax=800   — MRmax=900

○ Dane historyczne   — UL=0.3   — UL=0.5   — UL=0.8

Weryfikacja dopasowania modelu regionalnego (pojazdy ogółem)

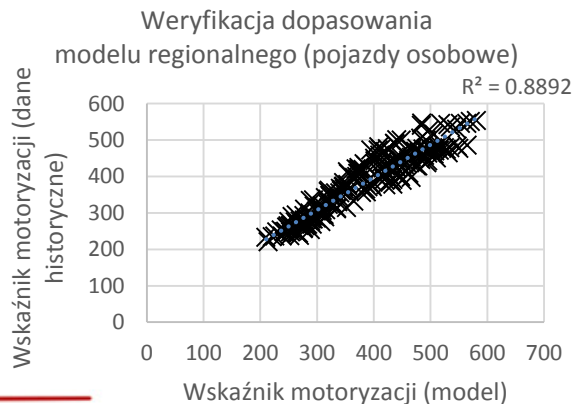
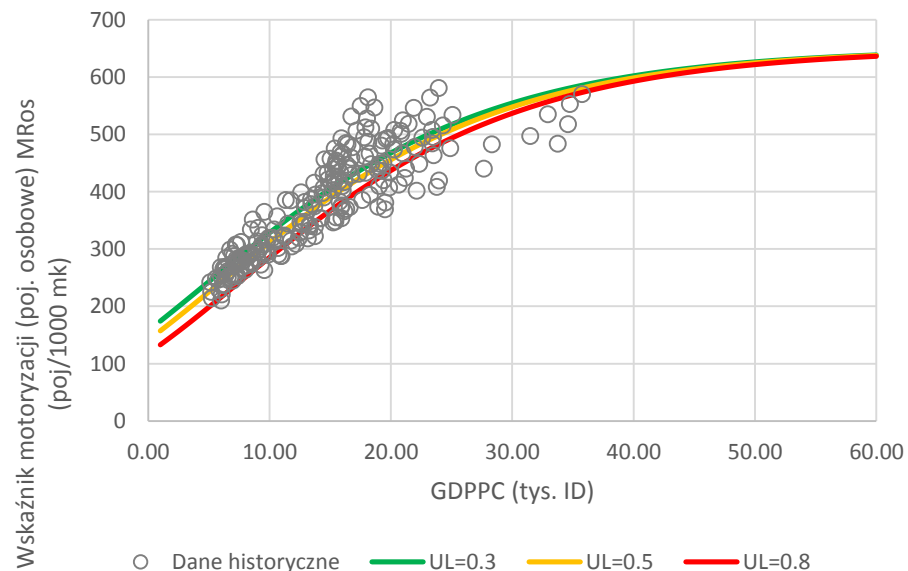
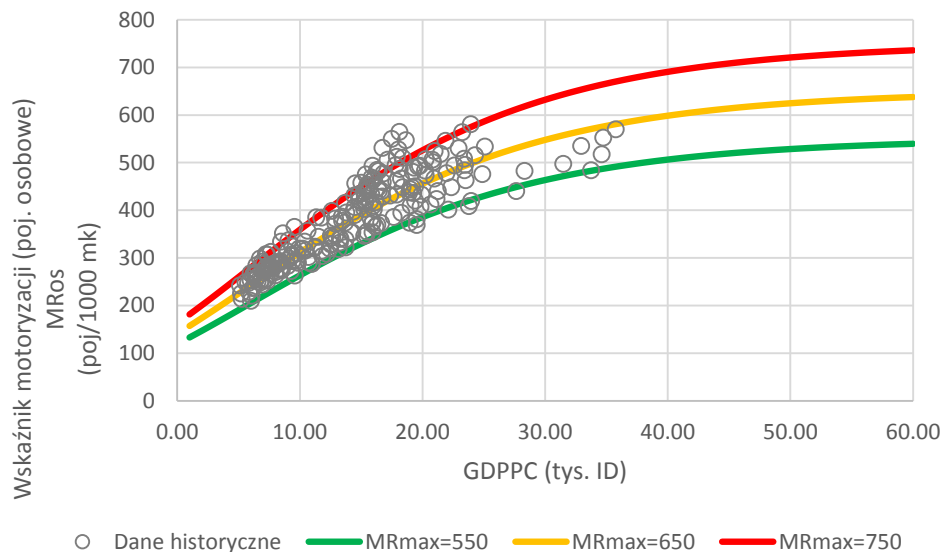
	Ocena	Błąd std.	t	p	Dolna gr. ufności	Górna gr. ufności
b0	-1.24446	0.080505	-15.4582	0.000000	-1.40311	-1.08581
b1	-7.16083	0.210874	-33.9578	0.000000	-7.57640	-6.74526
b3	0.34561	0.109277	3.1627	0.001782	0.13025	0.56096

MODEL PROGNOZOWANIA WSKAŹNIKA MOTORYZACJI NA POZIOMIE WOJEWÓDZTW

Pojazdy osobowe

$$MRos = MRos_{max} \cdot e^{\beta_0 \cdot e^{\beta_1 \cdot GDP_{PC} + \beta_3 \cdot UL}}$$

	Ocena	Błąd std.	t	p	Dolna gr. ufności	Górna gr. ufności
b0	-1.26599	0.088963	-14.2306	0.000000	-1.44131	-1.09067
b1	-7.29486	0.229021	-31.8524	0.000000	-7.74620	-6.84353
b3	0.37400	0.118622	3.1529	0.001840	0.14023	0.60777

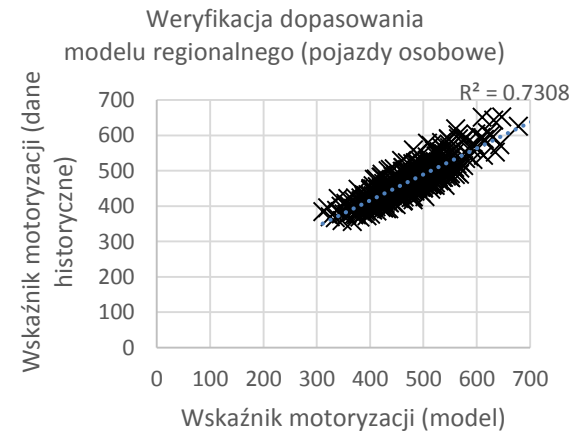
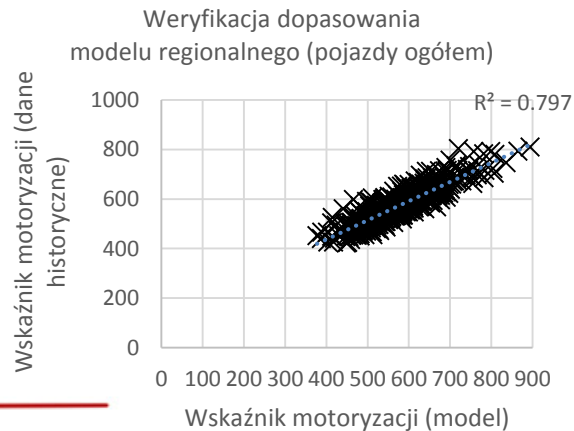
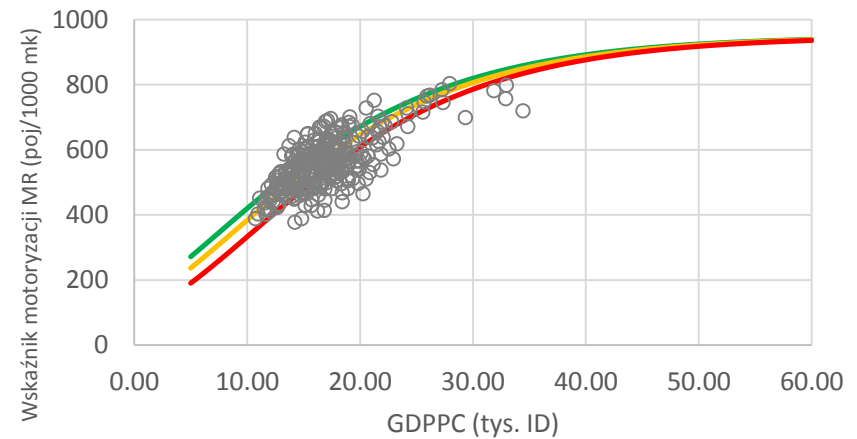
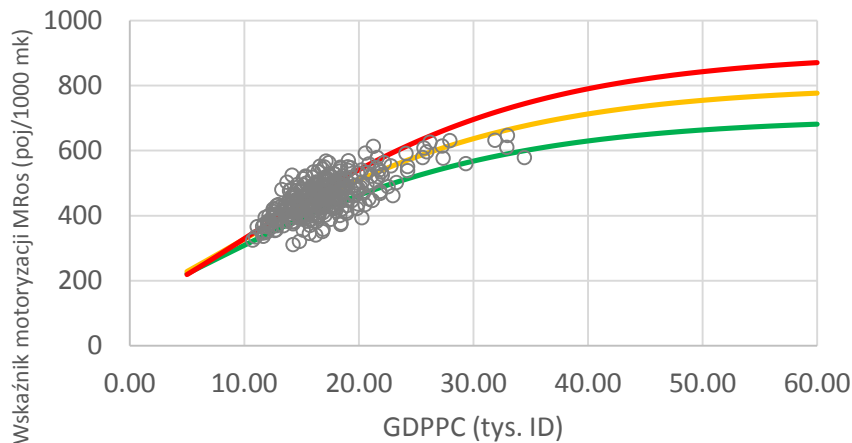

POZIOM PODREGIONALNY

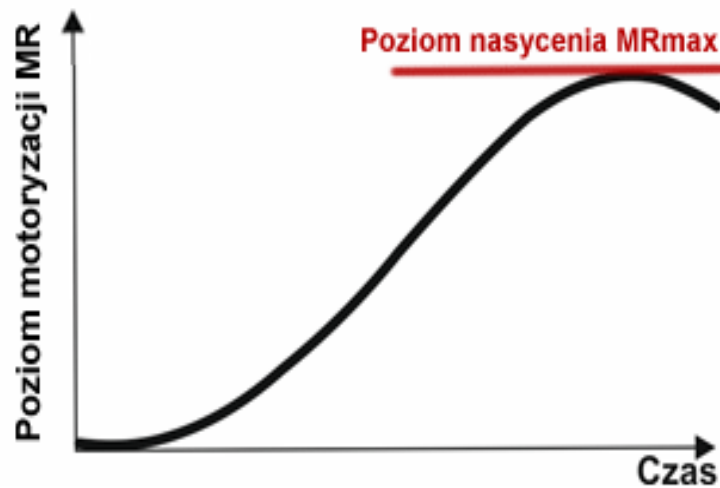
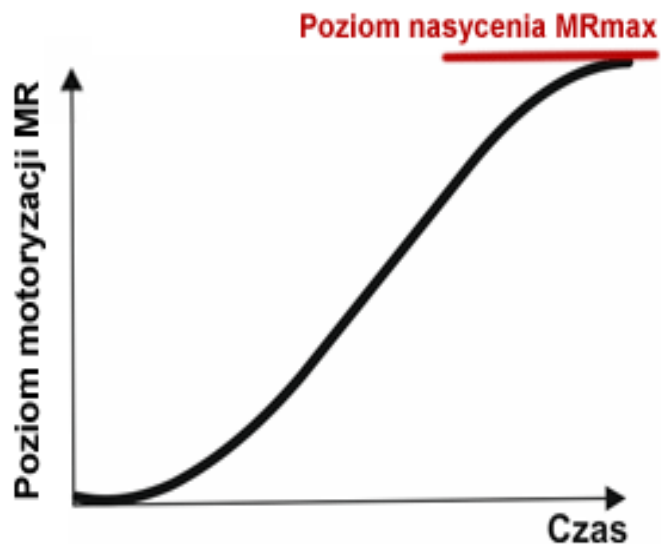
MODEL PROGNOZOWANIA WSKAŹNIKA MOTORYZACJI NA POZIOMIE PODREGIONALNYM

$$MR = MR_{max} \cdot e^{\beta_0 \cdot e^{\beta_1 \cdot GDPPC + \beta_2 \cdot DP + \beta_3 \cdot UL}}$$

ZMIANA TRENDU?

UWZGLĘDNIENIE WPŁYWU POLITYKI TRANSPORTOWEJ NA ZMIANĘ TRENDU

$$MR_Y = f(x) \cdot TP_Y$$

$$TP_Y = 1 - \frac{E_m}{1 + 30e^{-\frac{7}{T}(Y-Y_{TP})}}$$

gdzie:

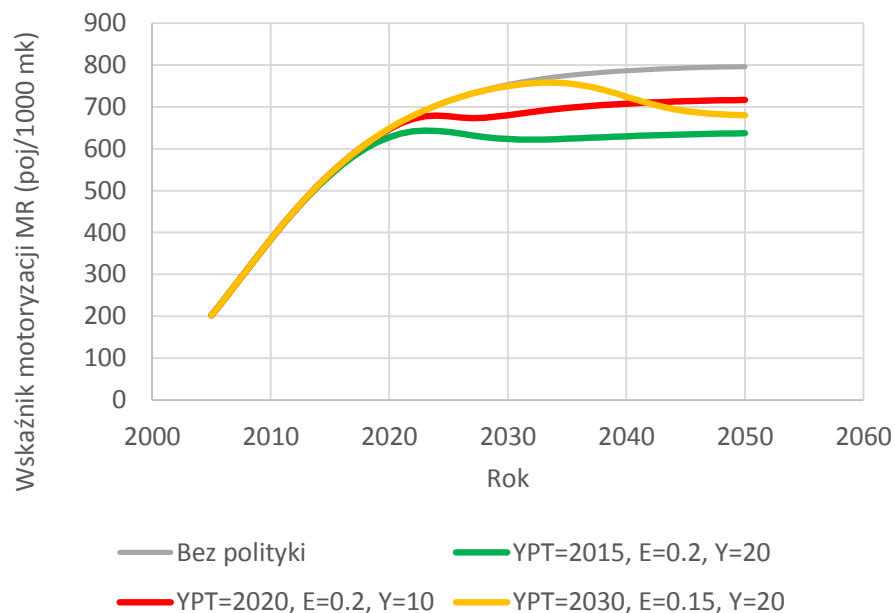
TP_Y – wskaźnik wpływu polityki transportowej dla roku Y ,

E_m – oczekiwany maksymalny efekt działań związanych z polityką transportową wyrażony w stopniu zmniejszenia wskaźnika motoryzacji,

T – zakładany okres czasu, po którym osiągnięty zostanie oczekiwany maksymalny efekt działań związanych z polityką transportową, liczony od roku wdrożenia działań, wyrażany w latach [rok],

Y – rok, dla którego liczony jest wskaźnik,

Y_{TP} – rok wdrożenia działań związanych z polityką transportową.

WNIOSKI

Uzyskane wyniki przeprowadzonych studiów i analizy upoważniają do sformułowania następujących wniosków:

1. Liczba pojazdów rośnie wraz ze wzrostem potencjału ekonomicznego.
2. Dla potrzeb szacowania i prognozowania poziomu motoryzacji prowadzi się modelowanie liczby pojazdów **dla potrzeb organizacji międzynarodowych, rządów poszczególnych krajów, firm produkujących samochody, firm paliwowych, firm ubezpieczeniowych itp.**

W wielu krajach opracowano modele prognozowania liczby pojazdów wykorzystując modele zmian wskaźnika motoryzacji. Niestety **w Polsce brakowało tego typu modeli**, który mogłyby być stosowane powszechnie do prognozowania liczby pojazdów zarówno w krótkich jak i długich przedziałach czasu na poziomie kraju i województwa.

WNIOSKI

---

3. Opracowanie modelu szacowania wskaźnika motoryzacji wymaga rozwiązania następujących problemów:
    - określenie **poziomu nasycenia** motoryzacją analizowanego obszaru,
    - **dobór funkcji** zmian poziomu motoryzacji,
    - **identyfikacja** i **dobór zbioru czynników** wpływające na zmianę poziomu motoryzacji.
  4. **Poziom nasycenia** motoryzacją analizowanego obszaru dla warunków polskich najlepiej opisuje model potęgowy uwzględniający wpływ **gęstości zaludnienia**, **poziomu urbanizacji** i **wskaźnik warunków rozwoju motoryzacji**.
  5. Im **większa gęstość mieszkańców** i im **większy poziom urbanizacji** obszaru tym **mniejszy wskaźnik motoryzacji**, co wynika między innymi z krótszych podróży w obszarach zurbanizowanych i związanym z częstszym wyborem alternatywnego środka transportu.
-

WNIOSKI

---

6. Przebiegi rzeczywistych zmienności wskaźnika motoryzacji wskazują na **"esowy" przebieg funkcji aproksymującej** dane rzeczywiste, tzn. po początkowym okresie wzrostu krzywej zależności następuje jej przegięcie, a potem następuje proces stopniowego wygaszania przyrostu.
  7. Z przeprowadzonych analizy wynika, że najlepiej tą zależność opisuje **funkcja Gompertza**, uwzględniający jednostkowy produkt krajowy brutto jako miarę rozwoju społeczno- gospodarczego analizowanego obszaru, oraz udział ludności zamieszkałej w miastach.
  8. **Przeprowadzone studia i analizy uwidoczniły braki w dostępnych bazach i sposobach gromadzenia danych:**
    - czym niższy podział terytorialny tym **mniej dostępność danych** w ramach GUS;
    - **zmiany administracyjne oraz metodologiczne**, wpływają na zachwianie ciągłości dostępu do danych;
    - zmiany administracyjne oraz metodologiczne, mogą wpływać na wartości danych i przyczynić się do niewłaściwego wyciągania wniosków (przypadek Berlina).
-

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ
